

سوره احزاب نسبت به خیلی از سوره‌های قرآن حجم کمی دارد اما همین ۷۳ آیه یکی از پربارترین سوره‌ها را از نظر اهمیت و تنوع مسائلی که پیش می‌کشد تشکیل داده است. اگر بخواهیم موضوعی را به‌عنوان محور بحث‌ها در سوره احزاب در نظر بگیریم شاید شخص گرامی پیامبر بهترین گزینه باشد. در آغاز روی صحبت، مثل پیش‌تر آیات این سوره با پیامبر است که باید عمل خود را طبق آنچه به‌او وحی می‌شود تنظیم کند و مراقب باشد به سمت خواست کافران و مومن‌نمایان کافر دل کشیده نشود؛ چرا که خداوند برای هر انسانی یک قلب قرار داده و قلبی که به پیشنهادها و شیوه‌های غیرالهی گرایش دارد نمی‌تواند تحت ولایت خداوند و متمایل به او باشد. در آیات بعدی قضیه احزاب مورد بررسی قرار می‌گیرد اما قبل از آن که به شکست و زبونی جبهه کفار بپردازد به خودی‌ها نگاهی می‌اندازد و آن‌چه را در جریان این جنگ بر مومنان و مدعیان ایمان گذشت یادآوری می‌کند. مومنان واقعی با رسیدن به گیرودار جنگ انگار که انتظار آن را می‌کشیده‌اند آماده همراهی رسول می‌شوند و عده دیگر که عهد کرده بودند یاری‌گر پیامبر باشند جازدند و شروع کردند به بهانه تراشی در حالی که اگر اجل کسی

فرا رسیده باشد فرار از جنگ مرگش را به تأخیر نمی‌اندازد. بخش بعدی سوره احزاب به احکامی مرتبط با زنان می‌پردازد. ابتدا سخنی با همسران پیامبر درباره پایداه و نایدهای این موقعیت (همسری پیامبر) و مسائلی از ازدواج و مهریه به همراه احکام عفاف برای تمام زنان مومن و سپس سخن کوتاهی با پیامبر درباره زنان ایشان. در خلال همین آیات خداوند گوشزد می‌کند مرد و زنی که ایمان دارند در برابر خواست و دستور خدا چون و چرا نمی‌کنند. چگونگی رفتار شایسته از سوی مردم نسبت به پیشوای خود یعنی رسول اکرم، ضرورت عفت و حجاب، بزرگی گناه تهمت، سنت خداوند درباره منافقان چیزهایی است که این سوره را به پیش می‌برند. پس از این یاد قیامت همه مسائل گذشته را با دنیای دیگر و نظام پادشاه و کیفر گره می‌زنند. در آن روز جهنمی‌ها بزرگان خود را مسبب این بدبختی می‌دانند اما این مشکلی را از آن‌ها حل نمی‌کند. فصل پایانی سوره خطاب به مومنان آن‌ها را از تکرار رفتارهای زشت مردم نسبت به حضرت موسی و زدن حرف‌های بی‌پایه و اساس برحذر می‌دارد و برای مخاطبان خود عظمت انسان را که پذیرای امانت الهی شده است و نیز سعادت‌ی که

پیش روی مومنان قرار دارد یادآوری می‌کند.

پیام گزیده‌ها

فقط به کمک خداوند امید ببند و به او تکیه کن چرا که هر که را خداوند پشتیبان اوست از تنهایی و عدم یاری دیگران غمی ندارد. (آیه ۳)

بگو: به این امید که از مرگ و کشته شدن فاصله بگیرید و ظایفان را ترک نکنید چون در آن صورت هم چندان عمر نمی‌کنید و بهره‌ای نمی‌برید. (آیه ۱۶)

اگر خداوند در نتیجه اعمال بندگان بخواهد بدی یا رحمتی را نازل کند کسی هست که بتواند جلوی او را بگیرد؟ فقط خداوند است که می‌تواند انسان را سرپرستی و کمک کند. (آیه ۱۷)

کسانی که دل به خدا و زندگی آخرت بسته‌اند و زندگی‌شان با یاد خدا آمیخته است می‌توانند در منش و رفتار پیامبر بهترین مسیر را برای رسیدن به مقصود پیدا کنند. (آیه ۲۱)

برخی از مومنان واقعا به پیمانی که با خدا بستند وفادار بوده‌اند، چه آن‌هایی که از دنیا رفته‌اند و چه گروهی که منتظرند وفاتشان سر برسد و پیمانشان را به آخر برسانند. (آیه ۲۳)

وقتی از سوی خداوند و به‌وسیله پیامبر چیزی نیکو و لازم شمرده شد زنان و مردان مومن باید بدون

دخالت و اظهارنظر بپذیرند و روشن است کسی که فرمان پیامبر را که فرمان خداست نشنیده بگیرد و سرکشی کند راه درست را گم کرده است. (آیه ۳۶)

ای پیامبر! همسران و دخترانت و همه زنان مومن باید پوشش خود را کامل‌تر کنند. این برای حفظ امنیت آن‌ها نیز مفید است. (آیه ۵۹)

ای مومنان! اگر انتظار دارید خداوند کارهای شما را به عمل صالح تبدیل کند و در جهت خیر سر و سامان بدهد و علاوه بر این گناهی را هم که انجام داده‌اید نادیده بگیرد بایستی خواست خداوند را بر زندگی‌تان حاکم کنید یعنی حدودی را که او معین کرده زیر پا نگذارید و قبل از آن که حرفی بزنید از درست بودن آن مطمئن شوید و آن‌گاه حرف حق را با یقین بدون ترس و تزلزل بزنید. کسی که از خدا و رسول اطاعت کند به موفقیت حقیقی دست یافته است. (آیه ۷۱-۷۰)

ختم کلام

سوره احزاب زیباست اما شاید گل این زیبایی آن جاست که فرموده محمد ﷺ برای شما الگوی خوبی است. درباره معنی الگو و الگوبرداری لایذ حرف‌های زیادی شنیده‌اید اما به‌راستی چگونه می‌توان از رفتار کسانی که در زمانه‌ای متفاوت با زمان ما می‌زیسته‌اند برای بهتر ساختن زندگی امروزمان بهره بگیریم؟ شاید مناسب‌ترین و مطمئن‌ترین روش برای فهم چگونگی الگوبرداری از پیامبر و پیشوایان معصوم، یافتن اهداف و مقاصد آن‌ها باشد. شناخت اهداف و خواست نهایی ایشان از رفتارهای جزئی ما را کمک می‌کند تا با دست‌یافتن به یک زمینه کلی ضمن تفسیر همه چیزهایی که از آن‌ها به ما رسیده است و رفع تناقض‌های ظاهری، برای یافتن روش‌های جدید در اجرای خواست‌های الهی و تأمین سعادت انسان در پرتو دین سنجیده‌تر عمل کنیم. به این ترتیب پیامبر و امامان الگوهایی می‌شوند که تمام قرن‌ها را پشت سر می‌گذارند و در فضایی فراتر از تقلیدهای کورکورانه برای جای جای زندگی انسان طرح و برنامه می‌ریزند.

روای آسمانی

نمونه زیستن ناب

گزارشی از سوره مبارکه احزاب

محمد حسین شیخ شعاعی

